

Ocena Rozprawy Doktorskiej lek. med. Mateusza Sobieskiego

Przedstawiona mi do recenzji Rozprawa Doktorska lek. med. Mateusza Sobieskiego nosi tytuł: *„Ocena efektywności narzędzi wczesnego wykrywania zaburzeń ze spektrum autyzmu wśród dzieci”*

Zaburzenia ze spektrum autyzmu (ang. Autism spectrum disorders, ASD) stanowią grupę zaburzeń neurorozwojowych, charakteryzujących się przede wszystkim występowaniem trudności w zakresie mowy, komunikacji, zachowań społecznych oraz stereotypii ruchowych. Częstość występowania tego zaburzenia szacuje się na ok. 1:100 dzieci na świecie. Niezwykle ważną rolę w terapii dzieci z ASD, a tym samym w przeciwdziałaniu negatywnym skutkom tego zaburzenia, takim jak m.in. obniżenie jakości życia całej rodziny, odgrywa wczesne rozpoznanie ASD. Dużą rolę we wczesnej diagnozie zaburzeń ze spektrum autyzmu powinni odgrywać lekarze rodzinni i pediatrzy, którzy najczęściej mają kontakt z dzieckiem w okresie, w którym pojawiają się pierwsze niepokojące objawy zaburzenia. Celem ułatwienia wczesnej diagnostyki ASD zostały stworzone kwestionariusze diagnostyczne, do których należy m.in. Communication and Symbolic Behaviour Scales-Developmental Profile Infant-Toddler Checklist (CSBS-DP ITC), który funkcjonuje w krajach anglojęzycznych. Poza tymi krajami narzędzie to wykorzystywane jest bez pełnej walidacji.

Celami głównymi przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej lek.med. Mateusza Sobieskiego było przeprowadzenie pełnego procesu walidacyjnego polskiej wersji kwestionariusza przesiewowego CSBS-DP ITC – z oceną właściwości psychometrycznych (trafność, rzetelność), diagnostycznych (czułość, swoistość) oraz ewentualnych różnic międzypłciowych, a także ocena

ewentualnych potencjalnych trudności we wdrożeniu metod przesiewowych w kierunku ASD w codziennej praktyce lekarzy w Polsce. Dodatkowe cele badawcze obejmowały: określenie punktów odcięcia dla poszczególnych badanych grup wiekowych dla polskiej wersji kwestionariusza CSBS-DP ITC oraz ocena potencjalnych różnic międzypłciowych w zakresie osiągniętych wyników w polskiej wersji kwestionariusza CSBS-DP ITC.

Przedstawiona do oceny dyzertacja liczy 161 stron i jest podzielona na 14 rozdziałów. Podstawę rozprawy doktorskiej stanowi cykl publikacji czterech prac oryginalnych o łącznym IF 11,3 oraz punktacji MniSW/KBN – 440.

Pozostały dorobek naukowy Doktoranta stanowi: sześć prac oryginalnych, w czterech lek.med. Mateusz Sobieski jest pierwszym autorem, cztery doniesienia zjazdowe oraz współautorstwo trzech rozdziałów w podręcznikach. Łączny dorobek naukowy Doktoranta to 660 pkt MniSW, IF – 11,3.

Pierwszy rozdział Rozprawy Doktorskiej zawiera wykaz publikacji stanowiących rozprawę doktorską, drugi - wykaz skrótów używanych w tekście. Trzeci rozdział stanowi streszczenie w języku polskim, czwarty streszczenie w języku angielskim.

Kolejny rozdział dyzertacji obejmuje *Wstęp*, zawarty na dziewięciu stronach, w którym Doktorant pokrótce opisuje zaburzenie, jakim jest ASD oraz rolę wczesnej diagnostyki, tak ważnej dla wdrożenia odpowiedniej dla danego pacjenta terapii, celem zapobiegania negatywnym skutkom choroby. Z punktu widzenia klinicysty brakuje mi w początkowych fragmentach rozdziału informacji dotyczących wczesnych objawów, które mogłyby nasunąć podejrzenie zaburzenia oraz szczegółowszych informacji dotyczących etiologii zaburzenia. Niewątpliwie dużym atutyem *Wstępu* jest podkreślenie przez Autora bardzo dużej roli lekarzy pediatrów oraz lekarzy rodzinnych we wczesnym rozpoznaniu ASD.

Pomimo powyższych uwag ta część rozprawy doktorskiej nie budzi większych zastrzeżeń i wprowadza czytelnika w zagadnienia, którym poświęcona jest dyzertacja.

Kolejna część przedstawionej do recenzji pracy stanowi *Cel i założenia pracy*. Przedstawione pięć celów pracy oraz dwa dodatkowe cele badawcze, stanowiące założenia publikacji składających się na cykl prac rozprawy doktorskiej lek. med. Mateusz Sobieski przedstawia klarownie i spójnie zgodnie z wymogami stawianymi pracy doktorskiej.

Rozdział siódmy stanowią *Materiał i Metody pracy*, w której Doktorant bardzo szczegółowo i precyzyjnie opisuje metodologię oraz narzędzia diagnostyczne użyte w badaniu. Ta część rozprawy doktorskiej nie budzi zastrzeżeń. Jest napisana bardzo szczegółowo, przejrzysto i przystępnie dla czytającego.

Kolejną część rozprawy doktorskiej stanowi rozdział *Wyniki*, w którym lek. med. Mateusz Sobieski opisuje szczegółowo i dokładnie wyniki zawarte w poszczególnych publikacjach, składających się na cykl prac, będących podstawą rozprawy doktorskiej. Pierwsza publikacja, której Doktorant jest pierwszym autorem, jest pracą typu *scoping review*, dotyczącą dostępności kwestionariuszy do wczesnej diagnostyki zaburzeń ze spektrum autyzmu. W drugiej publikacji, której Doktorant jest również pierwszym autorem, sprawdzono wartości psychometryczne polskiej wersji kwestionariusza CSBS-DP ITC. Celem oceny równoważności pomiaru w podgrupach płciowych w teście replikacji dokonano czterech analiz niezmienności konfiguracyjnej, metrycznej, skalarnej oraz ścisłej. Na podstawie przeprowadzonych analiz uzyskano wyniki wskazujące, iż polska wersja CSBS-DP ITC cechuje się wysoką stabilnością wewnętrzną. Wykazano również występowanie różnic międzypłciowych w zakresie uzyskiwanych wyników w CSBS-DP ITC.

W trzeciej publikacji cyklu, której lek. med. Mateusz Sobieski również jest pierwszym autorem, dokonano sprawdzenia trafności predykcyjnej polskiej wersji kwestionariusza CSBS-DP ITC oraz ustalono najbardziej efektywne punkty odcięcia dla populacji polskich dzieci i niemowląt. Ostatnia, czwarta publikacja miała na celu ocenę potrzeby wprowadzenia badań przesiewowych w kierunku ASD, zalet i wad prowadzenia takiego programu za pomocą technologii teleinformatycznych, oraz ustalenie potencjalnych przeszkód we wprowadzeniu badań w ramach POZ. Wyniki wskazują, iż aż 98 % rodziców uważa, że badania przesiewowe w kierunku ASD powinny być obowiązkowe. Zebrane dane wskazują na bardzo wysoką ocenę screeningu elektronicznego. Jednak, zarówno rodzice, jak i lekarze zwracają uwagę na brak możliwości weryfikacji wyniku badania przesiewowego uzyskanego w ten sposób za pomocą bezpośredniej obserwacji.

Kolejny, dziewiąty rozdział stanowią *Wnioski*, które, w liczbie 11 stanowią odpowiedź na postawione założenia i cele pracy. Ta część dyzertacji nie budzi moich zastrzeżeń.

W dziesiątym rozdziale Doktorant zawarł w całości publikacje w stanowiące rozprawę doktorską.

Jedenasty rozdział dyzertacji stanowi *Bibliografia*, w liczbie 65 ponumerowanych pozycji.

W kolejnej części rozprawy doktorskiej lek. med. Mateusz Sobieski zawarł *Załączniki* w postaci zgody komisji bioetycznej na realizację projektu, kwestionariusze wykorzystane w badaniu oraz oświadczenia współautorów.

Ostatnie dwie części dyzertacji stanowi *Nota Biograficzna Autora* oraz *Wykaz Dotychczasowych Osiągnięć*. Pragnę zwrócić uwagę na tę część przedstawionej mi do rezensji pracy. Bardzo rzadko zdarza się, aby Doktorant

umieszczał te informacje w dyzertacji. Natomiast dla recenzenta stanowią one bardzo istotny aspekt i dają dodatkową wiedzę na temat Doktoranta.

Pragnę również podkreślić, że przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska lek.med. Mateusza Sobieskiego jest przygotowana bardzo dobrze nie tylko pod względem merytorycznym. Szata graficzna stanowi dodatkowy, bardzo pozytywny element publikacji, czyniąc ją przejrzystą i klarowną.

Po przeanalizowaniu przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej lek.med. Mateusza Sobieskiego stwierdzam, że posiada ona unikatowy charakter, cykl publikacji, będący podstawą dyzertacji ma niezwykle nowatorski charakter i stanowi cenny wkład do wykrywania zaburzeń ze spektrum autyzmu u dzieci.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w Art. 187 ust.1-4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. 2018 poz.1668)

Wnioskuje do Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o przyjęcie rozprawy doktorskiej lek. med. Mateusza Sobieskiego pod tytułem " „ *Ocena efektywności narzędzi wczesnego wykrywania zaburzeń ze spektrum autyzmu wśród dzieci*” oraz dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Biorąc pod uwagę nowatorski charakter cyklu publikacji i całości rozprawy doktorskiej wnioskuję o wyróżnienie recenzowanej Rozprawy Doktorskiej lek. med. Mateusza Sobieskiego.

Kierownik
Kliniki Neurologii i Rehabilitacji
Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

dr hab. n. med. Magdalena Chmińska-Krawczyk
prof. UM

Lublin, 02.01.2024

